

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษานับว่ามีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ เพราะการศึกษาช่วยพัฒนาคุณภาพของพลเมืองให้ เป็นกำลังที่สำคัญของประชาชาติ โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนา กล่าวคือ ถ้าประเทศไหนประชาชนได้รับการศึกษาดี มีพื้นฐานการศึกษาสูง ก็ย่อมจะเป็นแรงผลักดันให้ประเทศชาติพัฒนาและเจริญก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง รัฐบาลของประเทศต่าง ๆ จึงตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษา และพยายามที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษา ระบบการเรียนการสอน ให้สอดคล้องและทันต่อความเปลี่ยนแปลงทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยีต่าง ๆ

การจัดการศึกษาและการพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการ และที่สำคัญที่สุดก็คือ ครู ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างยิ่งต่อการศึกษานานาชาติ ทั้งนี้ เพราะครูเป็นผู้ให้ความรู้ ประสบการณ์ และอบรมบ่มนิสัยเด็กและเยาวชนของชาติให้ เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ เป็นกำลังสำคัญของประชาชาติ ดังที่ วิจิตร ศรีสะอาน (2514: 5-10) ได้กล่าวว่า "ครูคือหัวใจของการพัฒนาการศึกษาทั้งหลายทั้งมวล ถ้าครูอยู่ในสภาพค่อยพัฒนาแล้วไซ้ ก็อย่าหวังเลยว่า เยาวชนของชาติจะไม่พลอยค่อยพัฒนาไปด้วย"

ด้วยเหตุนี้ครูจึงควรจะได้พัฒนาปรับปรุงตนเองด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน "เป็นที่ยอมรับกันว่า การปรับปรุงครูเป็นหลักสำคัญที่จะต้องพิจารณาในเรื่องของการศึกษาเบื้องต้น และต้องยกมาพิจารณา ก่อนข้ออื่นด้วย" (กรมวิชาการ 2501)

วิธีการปรับปรุงคุณภาพของครูนั้น บรรณสิทธิ์ สลับแสง (2515: 75) กล่าวว่า การศึกษาอบรม เป็นกระบวนการหนึ่งที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและทัศนคติของ

ครูให้ดีขึ้น เป็นการเพิ่มพูนสมรรถภาพในการทำงานให้สูงขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต อีกทั้งจะช่วยพัฒนาพฤติกรรม ทักษะ ทักษะคิด และความรู้อื่นให้เหมาะสมกับงานที่พัฒนาไปตามลำดับ ซึ่งอาจจะทำได้ทุกโอกาส อาจจะเป็นการอบรมก่อนประจำการ หรือ อบรมระหว่างประจำการ

การอบรมครูประจำการนั้น เจริญผล สุวรรณโชติ (2521: 67) ได้ให้ความหมายว่า คือการนำเอาผลิผล หรือบุคคลากรกลับเข้าสู่สถาบันที่เป็นแหล่งผลิตอีกครั้งหนึ่ง หลังจากที่ไปปฏิบัติงานอยู่ระยะหนึ่ง เพื่อซ่อมเสริมสิ่งที่ขาดตกบกพร่องให้เกิดความสมบูรณ์และให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ในด้านการพัฒนาวิชาชีพครู ครูประจำการที่ออกไปปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนหรือองค์การที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ย่อมมีโอกาสที่จะต้องเพิ่มพูนความรู้ของตนขึ้นมา เพื่อการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพของตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาการและเทคโนโลยี

การอบรมครูประจำการจะช่วยให้ครูเพิ่มพูนความรู้ มีความสามารถ ความชำนาญ และความเข้าใจในการปฏิบัติงาน ทั้งในด้านการสอนและงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งช่วยให้มีโอกาสที่จะก้าวหน้าต่อไปในอนาคต และมีกำลังใจในการทำงาน ซึ่งควรจะได้รับ การสนับสนุนจากหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง สำหรับสถาบันที่มีหน้าที่ฝึกอบรมครูประจำการโดยตรงก็คือสถาบันฝึกหัดครูนั่นเอง ดังปรากฏในมาตรา 5 พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พุทธศักราช 2518 ใ้ระบุว่า "วิทยาลัยครูเป็นสถาบันการศึกษาและวิจัย มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิชาการและผลิตครูถึงระดับปริญญา ส่งเสริมวิชาชีพและวิทยฐานะครูอาจารย์และเจ้าหน้าที่ผู้บริหารการศึกษา ทำนุบำรุงวัฒนธรรม และให้บริการทางวิชาการแก่สังคม" ซึ่งสามารถแยกหน้าที่ให้เห็นเด่นชัด คือ

1. ผลิตครู
2. ทำการวิจัย
3. ส่งเสริมวิทยฐานะครู
4. ทำนุบำรุงวัฒนธรรม และ
5. ให้การบริการทางวิชาการแก่สังคม (อรุณ ปรีดีพิศล 2522: 26)

จากพระราชบัญญัติดังกล่าว จะเห็นว่าหน้าที่ของวิทยาลัยครูนั้นคล้ายกับหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาทั่วไป จะต่างกันก็ตรงที่ว่า วิทยาลัยครูเน้นการผลิตครูเป็นหน้าที่หลัก และที่เป็นหน้าที่ของวิทยาลัยครูโดยเฉพาะก็คือ ส่งเสริมวิทยฐานะครู

แต่เดิมการฝึกหัดครูในประเทศไทยจะเน้นไปในทางให้การศึกษาแก่ครูก่อนประจำการ โดยการรับนักศึกษาเข้ามาเรียนและฝึกอบรมตามหลักสูตรระดับต่าง ๆ เพื่อที่จะได้ออกไปเป็นครู แต่ไม่ค่อยคำนึงถึงการให้การศึกษาแก่ครูประจำการอยู่เท่าใดนัก จะมีเฉพาะการให้โควตาแก่ครูให้ศึกษาต่อ เพื่อเพิ่มวิทยฐานะให้สูงขึ้น การอบรมเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการสอนบางเรื่องบางวิชาก็เป็นครั้งคราว เท่าที่ฝ่ายบริหารการศึกษาเห็นจำเป็น และการให้ครูศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง หรือเข้ารับการอบรมภาคฤดูร้อน เพื่อสอบวิชาชุดเท่านั้น (จรรยา มิลินทร์, 2520: 1-15)

ต่อมาแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 4 ได้กำหนดวัตถุประสงค์ว่า จะดำเนินการผลิตครูเพื่อสนองต่อความต้องการของสังคมทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ โดยประสานสอดคล้องกับทุกระดับ ปรับปรุงหลักสูตรการผลิตครูให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และฝึกอบรมครูประจำการ เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพของการสอนยิ่งขึ้น และมีนโยบายให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตครูแต่ละแห่งเป็นศูนย์กลางรับผิดชอบ ทำการฝึกอบรมครูประจำการ เพื่อปรับปรุงงานที่ปฏิบัติอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2524: 105)

ดังนั้นกรมการฝึกหัดครูโดยสภาการฝึกหัดครู จึงออกระเบียบสภาการฝึกหัดครูว่าด้วยการให้การศึกษาและฝึกอบรมแก่บุคลากรทางการศึกษาประจำการ ในเขตที่วิทยาลัยครูได้รับมอบหมายจากกรมการฝึกหัดครู โดยให้ชื่อว่า "โครงการการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ เพื่อส่งเสริมวิทยฐานะ ตามหลักสูตรสภาการฝึกหัดครู พุทธศักราช 2519" (กรมการฝึกหัดครู 2519)

สำหรับโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการนี้ จรรยา มิลินทร์ (2522: 15) ได้กล่าวว่า นโยบายที่มุ่งเน้นในอนาคตของกรมการฝึกหัดครูก็เพื่อมุ่งเน้นให้ความรู้แก่ครูประจำการ เพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพของครูประจำการให้สูงขึ้น นั่นก็หมายถึงการยกระดับการศึกษาทั่วไปให้สูงขึ้น และได้กล่าวอีกว่า เป้าหมายของการให้การศึกษาแก่ครูประจำการนั้น ประการแรกที่สุดก็คือ จะให้การศึกษาอันนี้มีผลกระทบต่อ

การปรับปรุงตัวเองของครู ให้ครูนั้นมีคุณภาพในตัวเองสูงขึ้น ให้มีคุณภาพในการสอนในการทำงานที่ขึ้นในพื้นที่

หลักสูตรในการฝึกอบรมตามโครงการนี้ ในระดับปริญญาตรี ใช้หลักสูตรของสภาการฝึกหัดครู พุทธศักราช 2519 ซึ่งมีทั้งหมด 24 โปรแกรม โปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพครูสอนภาษาไทยเป็นโปรแกรมหนึ่งของโครงการนี้และนับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะคนเราทุกคนจำเป็นต้องใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน ในการเรียนในการทำงาน ในการประกอบอาชีพ ในการติดต่อกับบุคคลอื่น หรือแม้แต่ในเวลาว่างในเวลาพักผ่อนหย่อนใจ เราก็ต้องใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องสื่อความหมายและติดต่อกันและกัน ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2514: 1) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาษาไทยว่า "ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติไทย ภาษาเป็นเครื่อง หมายแสดงความเป็นชาติ เป็นเครื่องมือยึดเหนี่ยวน้ำใจคนทั้งชาติ และเป็นเครื่องมือติดต่อดูสารสำหรับคนไทยด้วยกัน" ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2513: 4-25) ก็ได้กล่าวว่า "ภาษาเป็นเครื่องดำรงชาติได้ก็อย่างหนึ่ง ประวัติศาสตร์ได้แสดงให้เห็นว่า แม้รักษาภาษาของตนไว้ได้ ถึงจะตกเป็นเมืองขึ้นหรืออาณานิคมของชาติอื่นที่ศตวรรษก็ยังรักษาความเป็นตนเองอยู่ได้" และ ประจักษ์ ประภาพิตยากร (2514: 30-39) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาษาในค่านิยมวัฒนธรรมว่า "ภาษาเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง เพราะวัฒนธรรมต่าง ๆ จะยืนยงงอกงามอยู่ได้ก็ด้วยภาษาเป็นเครื่องมือถ่ายทอดมรดกของสังคม"

ด้วยเหตุนี้การเรียนการสอนภาษาไทยจึงนับว่าเป็นวิธีการสำคัญในการที่จะช่วยให้ทุกคนเห็นคุณค่าความสำคัญของภาษาไทย และสามารถที่ใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง ซึ่งมีผู้กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนการสอนภาษาไทยไว้ดังนี้

บุญถิ่น อัตถากร (2514: 292) "การเรียนการสอนภาษาไทยเป็นเรื่องใหญ่และสำคัญยิ่งของคนไทย เพราะในปัจจุบันเป็น Means ของการศึกษาระดับทุกแขนง"

ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2520: 22-48) "ครูที่สอนภาษาไทยนั้นคือผู้ที่ทำประโยชน์ให้กับประเทศชาติอย่างใหญ่หลวง คือเป็นผู้ที่ช่วยผูกเอกราชของชาติไว้"

นอกจากนี้ แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ได้ให้ความสำคัญ
ของวิชาภาษาไทย โดยกล่าวไว้ในเรื่องนโยบายการศึกษาของรัฐ ความว่า "รัฐจะจัด
การศึกษาให้ทุกคนสามารถใช้ภาษาไทยได้เป็นอย่างดีในการติดต่อทำความเข้าใจกัน"
(สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2520: 3)

ภาษาไทยและการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยมีความสำคัญอย่างยิ่ง ถึงกล่าว
แล้ว วงการศึกษาของชาติจึงควรให้ความสำคัญแก่การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย
โดยเฉพาะครูสอนภาษานับว่ามีบทบาทต่อเรื่องนี้เป็นอย่างมาก ครูภาษาไทยควรเป็น
ผู้ที่มีความรู้ทางภาษาไทยเป็นอย่างดี ได้รับการศึกษาอบรมวิชาภาษาไทยมาโดยตรง
สามารถที่จะถ่ายทอดความรู้ให้แก่เด็กอย่างถูกต้อง ทำให้เด็กเห็นประโยชน์ เห็นคุณค่า
ของภาษาไทย มีทักษะในการใช้ภาษาไทยทั้งในด้านการฟัง การพูด การอ่าน และ
การเขียน สามารถใช้ภาษาไทยให้เป็นประโยชน์ในการเรียนวิชาต่าง ๆ และนำไป
ใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

การเพิ่มพูนสมรรถภาพของครูภาษาไทยให้มีคุณภาพเป็นสิ่งสมควรให้ความสนใจ
เป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นแนวทางที่จะพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพ
โปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพครูสอนภาษาไทยในโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทาง
การศึกษาประจำการนับได้ว่าเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ และ
สมรรถภาพในการสอนของครูภาษาไทย แต่อย่างไรก็ตาม การฝึกอบรมตามโครงการนี้
ก็อาจจะมีปัญหาหรือข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่ควรจะได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพ
ยิ่งขึ้น ดังนั้นหลังจากที่ได้เปิดการฝึกอบรมและมีผู้สำเร็จการฝึกอบรมแล้ว ก็ควรจะได้มี
การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการฝึกอบรมเพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการปรับปรุง
โปรแกรมและโครงการฝึกอบรม ปรับปรุงหลักสูตร และวางแผนงานด้านต่าง ๆ เพื่อให้
การฝึกอบรมมีประสิทธิภาพ ได้ผลตามความมุ่งหมาย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา
เกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ผู้ให้การฝึกอบรม และนักศึกษาผู้รับการฝึกอบรม
ซึ่งเป็นครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ เพื่อจะได้ทราบปัญหาและข้อเสนอแนะที่จะ
เป็นประโยชน์ต่อการให้การศึกษและการฝึกอบรมครูประจำการในโปรแกรมพัฒนาสมรรถ-
ภาพครูสอนภาษาไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์และนักศึกษา เกี่ยวกับโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพครูสอนภาษาไทยในวิทยาลัยครูภาคใต้ ในด้านสภาพการฝึกอบรม วิธีการฝึกอบรม ความเหมาะสมของหลักสูตร การวัดผลและประเมินผล การบริการของวิทยาลัยครู และประโยชน์ที่ผู้รับการฝึกอบรมได้รับ
2. เพื่อศึกษามีปัญหาเกี่ยวกับการฝึกอบรม ในโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพครูสอนภาษาไทยในวิทยาลัยครูภาคใต้

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาเฉพาะความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์และนักศึกษาที่รับการฝึกอบรม โปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพครูสอนภาษาไทยในกลุ่มวิทยาลัยครูภาคใต้ที่จบการศึกษาและฝึกอบรมในปีการศึกษา 2525 เท่านั้น

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. แบบสอบถามที่สร้างขึ้นในการวิจัยครั้งนี้ ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้อง การศึกษา ความวัตถุประสงค์
2. แบบสอบถามที่ได้รับ ถือว่าเป็นคำตอบตามความรู้สึกที่แท้จริง และตรงตามสภาพความเป็นจริงที่ผู้รับการฝึกอบรมได้รับ

คำจำกัดความ

ความนึกเห็น หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด หรือการลงความเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ภายหลังจากที่บุคคลนั้นได้รับประสบการณ์ในเรื่องนั้น ๆ มาแล้ว ซึ่งมีทั้งในลักษณะที่เป็นนิมาน (Positive) คือสนใจ พอใจ นิยมชมชอบ สนิบสนุนและปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ และในลักษณะนิเสธ (Negative) คือ เบื่อหน่าย ไม่พอใจ ไม่สนใจ ชักแย้ง ไม่ร่วมมือ หรือไม่ปฏิบัติตาม

ผู้บริหาร หมายถึง รองอธิการฝ่ายวิชาการ หัวหน้าคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รองหัวหน้าคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หัวหน้าภาควิชาภาษาไทย รองหัวหน้าภาควิชาภาษาไทย ในกลุ่มวิทยาลัยครูภาคใต้

อาจารย์ หมายถึง อาจารย์ผู้ให้การฝึกอบรมโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพครูสอนภาษาไทย ระดับปริญญาตรี ในกลุ่มวิทยาลัยครูภาคใต้

นักศึกษา หมายถึง ครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพครูสอนภาษาไทย ระดับปริญญาตรี ในกลุ่มวิทยาลัยครูภาคใต้

โปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพครูสอนภาษาไทย หมายถึง โปรแกรมที่กรมการฝึกหัดครูจัดฝึกอบรม ตามโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ โดยใช้หลักสูตรสภาการฝึกหัดครู พุทธศักราช 2519 วิชาเอกภาษาไทย ระดับปริญญาตรี

โครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ หมายถึง โครงการให้การศึกษาและฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ ตามระเบียบสภาการฝึกหัดครู พ.ศ.2519

วิทยาลัยครูภาคใต้ หมายถึง วิทยาลัยครู 5 แห่ง ที่ตั้งอยู่ในภาคใต้ ได้แก่ วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช วิทยาลัยครูภูเก็ต วิทยาลัยครูสงขลา และวิทยาลัยครูยะลา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและปรับปรุงการฝึกอบรมตามโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพครูสอนภาษาไทย
2. เป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรวิชาภาษาไทย สำหรับโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพครูสอนภาษาไทย
3. เป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจจะศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการในตำแหน่งอื่น ๆ และในโปรแกรมอื่น ๆ ต่อไป